

SNIGLAR

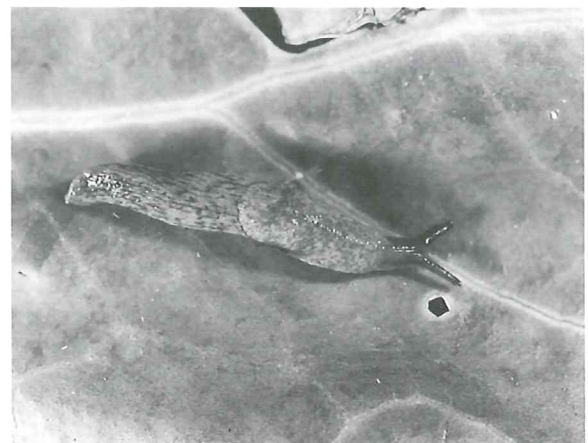
De vanligaste sniglarna man finner på åkern är två mycket närstående arter, åkersnigeln (*Deroceras reticulatum*) och ängssnigeln (*D. agreste*). Åkersnigeln förekommer från Skåne till mellersta Norrland och torde stå för den övervägande delen av snigelproblemen på jordbruksmark. Ängssnigeln förekommer i hela Sverige och trivs bäst på fuktig ängsmark. På fuktigare jordbruksmark kan även kärrsnigel (*D. laeve*) uppträda men i praktiken är den inte ett problem. Spansk skogssnigel (*Arion lusitanicus*) är en ny art på frammarsch i Sverige och har lokalt ställt till med stora skador i trädgårdar. För närvarande finns inga observationer på liknande skador eller massförekomster på åkrarna. Detta faktablad behandlar närmast åkersnigel och ängssnigel. Faktablad om växtskydd, Trädgård 81T behandlar sniglar och snäckor i trädgårdar.

Skadebild

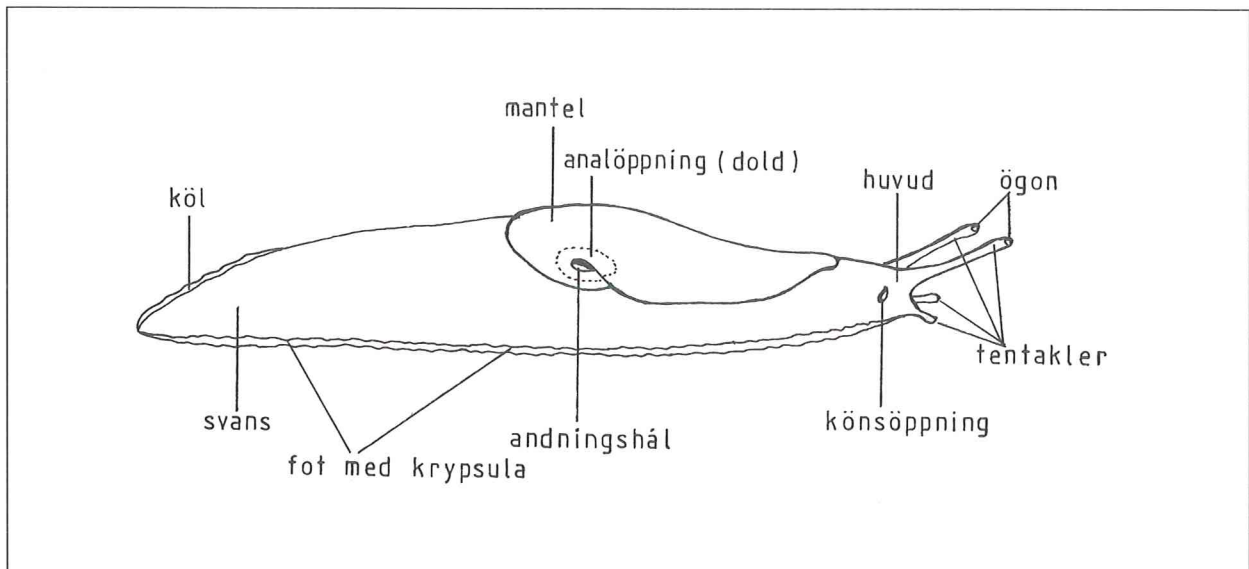
Sniglarna är polyfaga (allätare) och angriper ett stort antal växtslag. De äter både på under- och ovanjordiska växtdelar. De river i sig födan med en rasptunga och vid begynnande angrepp på blad kan man hitta "fönstergnag". Om angreppen fortsätter, uppstår oregelbundna hål på bredbladiga växter som exempelvis ärt- och oljeväxter. På stråsåd och andra smalbladiga växter äter sniglarna mer på bladkanterna och hålen är mera långsträckta. Bladen kan även rivas av i marknivå. Nysådda frön och groddar under jord kan ätas ur, vilket leder till dålig uppkomst. På potatis och rotfrukter äter sniglarna ut djupa gropar.

En ung och en vuxen ängssnigel

Åkersnigel på blomkål

En åkersnigels morfologi

Sniglarna söker oftast föda nattetid eller vid fuktig väderlek och symtomen kan lätt förväxlas med andra skadedjurs. Ibland är det därför svårt att avgöra vad som är orsak till en dålig uppkomst eller till gnagskador när man inte hittar skadegöraren. Sniglarna lämnar dock efter sig ett slemspår på bladen och på jorden som glänser när det har torkat. Ofta hittar man också sniglarnas mjuka, gröna-svarta ekskrementer.

Utseende

Sniglar är i likhet med snäckorna blötdjur (mollusker). Landlevande snäckor har ett yttre spiralskivallet vilket sniglar saknar. Sniglar kan vara svåra att artbestämma eftersom variationen i storlek och färg inom arterna är stor.

Åkersnigeln är upp till 5 cm lång i vuxenstadiet. Den är ljus beige eller brungrå, oftast mörkt mönstrad i varierande utsträckning. Helt ljusa ofläckande åkersniglar är mycket lika ängssnigeln. Huden är tydligt skrynkad och fårad. Åkersnigeln har en tydlig köll och en ljusbrun krypsula. Slemmet är färglöst eller mjölkfärgat.

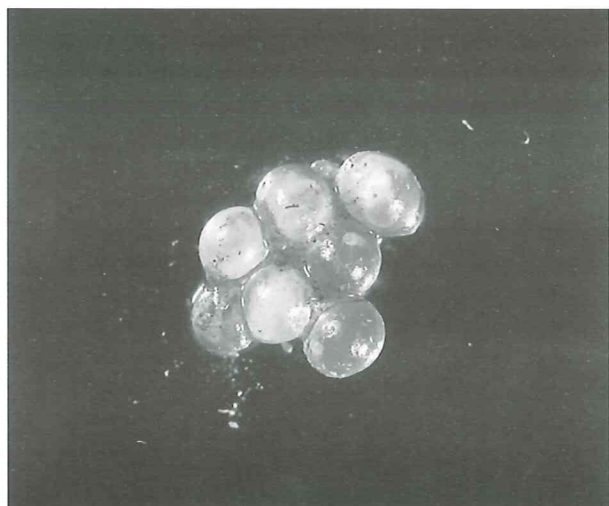
Ängssnigeln är något mindre och smalare än ovanstående och åt det ljusare hållet. Den är enfärgat beige eller ljus brungrå utan fläckar. Tentakler och huvud är vanligtvis mörkare än övriga delar av kroppen. Kroppen är slätare och inte lika fårad och skrynklig som åkersnigelns. Köllen är inte lika tydlig och krypsulan är gulvit. Slemmet är färglöst eller mjölkfärgat.

Biologi

Åker- och ängssniglarna är hermafroditer (tvåkönade) och vid parningen befruktar båda individ-

erna varandra. Även självbefruktning kan förekomma. Eftersom alla individer kan lägga upp till 500 ägg blir sniglarnas förökningshastighet mycket snabb vid de rätta betingelserna. Äggen placeras i högar om ca 5-50 ägg i jordens håligheter. De är klotrunda, glänsande och halvgenomskinligt vita med en diameter på ca 2 mm. Övervintringen sker oftast i äggstadiet och de övervintrande äggen kläcks någon gång på försommaren. Ungstadierna liknar de vuxna djuren till utseendet men är ljusare till färgen. De blir köns mogna efter ungefär två månader.

Sniglarnas naturliga fiender utgörs av mikroorganismer, nematoder och insekter. Även mullvadar, näbbmöss, igelkottar, grodor, grävlingar, vildsvin och vissa fåglar äter sniglar.

Snigeläggen läggs i högar i håligheter i jorden.

Betydelse

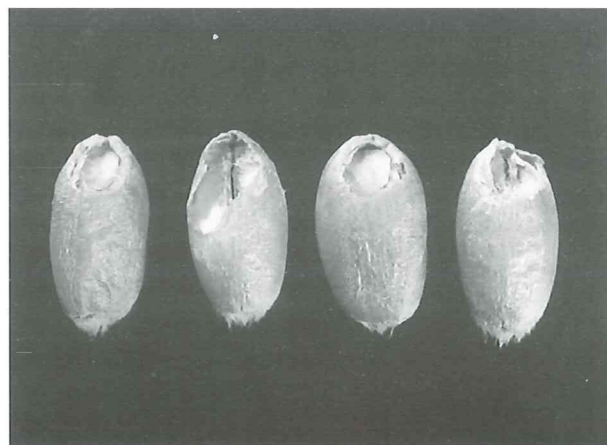
Det är främst på hösten på nysådda höstoljeväxter och höstsäd som sniglar uppträder som skadegörare. Dess ekonomiska betydelse står i direkt förhållande till väderleken, jordarten och brukningsmetoderna. Det är under nederbördsrika år, speciellt på styva jordar med kokig struktur och särskilt om direktsådd tillämpas som man kan förvänta sig skador. Enligt danska uppgifter ökar risken för angrepp om förfrukten har varit ärter, vall eller raps. Under längre torrperioder kan sniglarna under en lång tid tyckas vara helt försvunna medan våta, milda somrar och höstar bäddar för en snabb och riklig tillgång av sniglar. Angreppen avtar fort när kalla nätter med frost börjar uppträda.

Sniglar åstadkommer sällan skador av betydelse i vårsådda grödor, köksväxter och potatis undantagna, beroende på att grödan är så långt kommen när sniglarnas antal ökar mot höstkanten.

Generellt kan man säga att angreppen är av lokal karaktär men att de fält som drabbas ofta får svåra skador.

Snigelskadad potatis

Snigelskadade vetekärnor

Motåtgärder

Konventionell jordbearbetning och sådd hämmar sniglarnas utveckling, dels genom en direkt mekanisk skada, dels genom att sniglarnas aktivitet avtar vid minskad markfuktighet och färre växtrester. Vältning minskar hålligheterna i jorden där sniglarna befinner sig dagtid för att undgå uttorkning.

Bekämpningströskel

Bekämpningströskel saknas för sniglar. För att bedöma förekomst av sniglar kan man placera ut snigelmattor. Sniglarna söker sig till den fuktiga miljön under mattorna och kan avräknas där. Bruksanvisning följer med mattorna.

Kemisk bekämpning

Ett sätt att bekämpa sniglar är att sprida 400 kg släckt kalk per hektar fördelat på två spridningar med en halvtimmes intervall. Kalken tvingar sniglarna till en så kraftig slemavsöndring att de dör av uttorkning. Om spridningen endast sker en gång, finns risken att sniglarna mobiliserar nytt slem och på så sätt överlever. Då sniglarna huvudsakligen är nattaktiva bör kalkningen sättas in mot kvällen när daggen börjat falla. Regn förtar effekten av en kalkbehandling mot sniglar.

För yrkesmässigt bruk är merkaptodimetur (Mesurol snigelgift, klass 2L) registrerat för bekämpning av sniglar. Preparatet är ett maggift som dessutom är attraherande. Giftigheten är hög för många land- och vattenlevande organismer såsom daggmaskar, jordlöpare och fiskar. Eftersom Mesurol snigelgift föreligger som granulat finns risk att även fåglar förgiftas.

Mesurol snigelgift används mot sniglar i odlingar av köksväxter före plantering eller uppkomst. I stråsäd och oljeväxter skall man behandla senast vid 4-5 bladstadiet. Preparatet, 3-5 kg/ha, kan spridas tillsammans med utsädet, med handelsgödselspridare tillsammans med kornat handelsgödsel eller med såmaskin med upplyfta billar. Behandlingen måste eventuellt upprepas vid kraftiga angrepp. Vid små mycket lokala angrepp kan spridning ske för hand (använd skyddshandskar).

För eventuella förändringar angående den kemiska bekämpningen, se Faktablad om växtskydd 1J, Behovsanpassad bekämpning av skadegörare i jordbruksgrödor.

För åtgärder på små arealer, som exempelvis trädgårdsland, där man har helt andra förutsättningar för en snigelbekämpning, hänvisas till Faktablad om växtskydd 81T.

Litteratur

- Godan, D. 1983. Pest slugs and snails. Biology and control. Springer-Verlag, Berlin, 445 s.
- Gärdenfors, U. & Frendin, D. 1986. Sniglar i undervisningen; en översikt av Sveriges arter. Biologen, 52(3): 6-20.
- Kerney, M.P., Cameron, R.A.D. 1979. A field guide to the land snails of Britain and North-West Europe. Collins, London
- von Proschwitz, T. 1989. *Arion lusitanicus* Mabille - en för Sverige ny snigelart. Göteborgs Naturhistoriska museum, Årstryck 1989: 43-53.
- von Proschwitz, T. 1992. Spanska skogssnigeln - *Arion lusitanicus* Mabille - en art i snabb spridning med människan i Sverige. Göteborgs Naturhistoriska museum, Årstryck 1992: 35-42.
- Runham, N.W. & Hunter, P.J. 1970. Terrestrial slugs, Hutchinson University Library, London, 184 s.
- South, A. 1965. Biology and ecology of *Agriolimax reticulatus* (Müll.) and other slugs: Spatial distribution. J. Anim. Ecol., 34:403-417.
- South, A. 1992. Terrestrial slugs. Biology, ecology and control, Chapman & Hall, London, New York, 428 s.
- Åkerberg, C. 1992. Sniglar och snäckor. Faktablad om växtskydd, 81T. Sveriges lantbruksuniversitet.

Förutom på litteraturen bygger faktabladet på uppgifter från Växtskyddscentralerna, Frö- och oljeväxtodlarna, Hushållningssällskapets intensivrådgivare och Inst. för växtskyddsvetenskap. Granskat av Ulf Gärdenfors och Ted von Proschwitz.

Text

Peeter Päts
Sveriges lantbruksuniversitet
Inst. f. växt- och skogsskydd
Box 7044
750 07 Uppsala
tel. 018-67 10 00

Foto

K-F Berggren

Teckning

Rune Axelsson

April 1993 rev.

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård

Faktabladerna kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU Info/Växter - Växtskydd. Tel 018-67 23 48.

ISSN 1100-5025

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvarig utgivare:

Maj-Lis Pettersson

Redaktör:

Jordbruk: Eva Sandnes Ronquist
Trädgård: Maj-Lis Pettersson

Distribution:

Sveriges lantbruksuniversitet
SLU Info/Försäljning
Box 7075
750 07 Uppsala

Tel. 018-67 11 20